

De archiefervaring van Lutske Vlieger

Toen ik zes jaar geleden met de archiefopleiding aan de Hogeschool van Amsterdam begon, kon ik niet vermoeden dat ik zo enthousiast zou worden over een bepaald onderwerp. Aanleiding was de module Gebruik van Archieven, waarvoor we onderzoek moesten doen naar biografische, maatschappelijke en topografische informatie over een persoon. Ik koos voor de Leeuwarder boef Dirk van Erp, genoemd in het Geheim Register van Ontslagen Gevangenen. Dit register was in gebruik van 1882-1896 en bevat carte-visiteportretten, persoonsgegevens en justitiële antecedenten van ontslagen gevangenen (met kans op recidive). Dat Dirk een zeer interessant onderwerp was, bleek al snel uit bronnenonderzoek.

Dirk werd geboren op 4 januari 1862 als derde kind van Willem van Erp en Agatha Tjepkema. Zijn vader was koperslager, een vak dat Dirk later ook zou uitoefenen. Nieuwsgierig naar wat hij had uitgehaald, ging ik aan de hand van de gegevens uit het Geheim Register op onderzoek uit. Ik kwam terecht bij de arresten van criminele zaken uit de periode 1882-1883. Uit

zeventien getuigenverklaringen bleek dat Dirk betrokken was bij een chantagezaak en twee inbraken. Bij het eerste misdrijf werd hij gebruikt als loopjongen en bij de inbraken stond hij op de uitkijk, maar vluchtte al voordat het plan was uitgevoerd. Dirk van Erp werd in 1882 schuldig bevonden aan poging tot diefstal en medeplichtigheid aan heling. Hij werd veroordeeld tot vijf jaar strafgevangenis in Leeuwarden.

In 1887 kwam Van Erp vrij. Uit het bevolkingsregister blijkt dat hij na zijn vrijlating eerst nog een tijdje in Leeuwarden woonde en in 1889 vertrok naar Vlaardingen. Een passagierslijst van het schip

Dirk van Erp (foto Geheim Register, 1887).

Lutske Vlieger met het Geheim Register van Ontslagen Gevangenen (foto Historisch Centrum Leeuwarden).

De Zaandam bewijst dat hij op 6 oktober 1890 aankwam in de haven van New York, met drie stuks bagage.

Vervolgens werd het onderzoek lastiger. Maar het gevaar en ook het leuke van archiefonderzoek is dat als je eenmaal ergens in vastbijt, je steeds hebberiger wordt. Via internetonderzoek (onder andere www.ancestry.com) bleek dat Dirk in Amerika een ware beroemdheid was geworden. Kort na aankomst werd hij kopersmid bij Union Iron Works in San Francisco, een bedrijf dat spoorweg- en landbouwmachines maakte en daarnaast bekendstond als scheepswerf. Van Erp onderbrak zijn werk toen hij in 1898 tijdens de Klondike Goldrush deelnam aan een reis naar de Yukon in Alaska. Uit brieven die hij naar zijn familie stuurde, blijkt dat het een zware reis was, zonder succes.

In 1908 opende Van Erp zijn eerste winkel, The Copper Shop in Oakland. Een jaar later exposeerde hij 24 stukken tijdens de wereldtentoonstelling in Seattle. Dirk maakte verschillende voorwerpen, maar de koperen mica lamp werd een van de meest karakteristieke objecten van de Van Erp studio's. In 1929 ging hij met pensioen en nam zijn zoon de zaak over. Uit de overlijdensakte, opgevraagd bij de County of Marin in Californië, blijkt dat Dirk in 1933 stierf aan een hartaanval. Hij nam in die tijd een zeer prominente plaats in binnen The Arts and Crafts Movement.

Hoewel nu veel van het leven van Dirk van Erp bekend is, vind ik toch zo nu en dan via internet weer nieuwe artikelen of foto's. Twee jaar geleden kreeg ik de kans om in het Metropolitan Museum in New York een echte Dirk van Erp-lamp te zien, een hele belevenis. Apart is dat Dirk op het internet geroemd wordt om zijn werk, maar dat er nergens wordt gesproken over zijn verleden. Dat heeft hij goed verborgen weten te houden. ■

Lutske Vlieger ■ informatiespecialist bij het Historisch Centrum Leeuwarden.